20

DISSERTATIO
FASCICULUM OBSERVATIONUM MEDICARUM EXHIBENS.

QUAM

ACADEMIÆ MILITARIS

STATORE ET PROTECTORE SUMMO

SERENISSIMO atque POTENTISSIMO DUCE AC DOMINO,

DOMINO

CAROLO,

DUCE WIRTEMBERGIÆ ET TECCIÆ REGNANTE &c.

PRÆSIDE

JOHANNE FRIDERICO CONSBRUCH,

MED. DOCT. PROFESSORE MEDICINÆ IN ACADEMIA MILITARI P. O. ET ACADEMIÆ CÆSAREÆ NATURÆ CURIOSORUM COLLEGA.

STUTTGARDIÆ, Die VI. Dec. MDCCLXXVII.

PUBLICE DEFENDENT

RESPONDENTES:

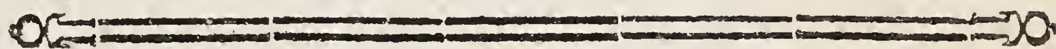
THEODORUS PLIENINGER, *Kaltenwestheimensis.*
EMANUEL THEOPHILUS ELVERT, *Canstadiensis.*
CHRISTIANUS FRIDERICUS JACOBI, *Stuttgardianus.*
JOHANNES CHRISTOPHORUS FRIDERICUS SCHILLER, *Marpacensis.*
FRIDERICUS LUDOVICUS LIESCHING, *Bietigheimensis.*
FRIDERICUS WILHELMUS de HOVEN, *Stuttgardianus.*
JOHANNES WILHELMUS REINHART, *Stuttgardianus.*
JOHANNES CHRISTIANUS, WECKHERLIN, *Stuttgardianus.*

Imprimebat COTTA, TYPOGRAPHUS AUL. ET CANCELL.

OBSERVATIO I.

HÆMOPTYSIS ET MORBUS NIGER HIPPOCRATIS.

§. 1.

Paucissima adhuc, quæ DEI est ineffabilis benignitas, Academia militaris civium suorum luget funera. Eo tristior igitur nobis accidit jactura optimi adolescentuli, quem dirus & implacabilis morbus desideriis nostris eripuit.

§. 2. Noster ille nobili Stirpe natus, decimum tertium ætatis suæ annum agebat. Excitati erat ingenii, sed pallidus & infirmus, tardique incrementi. Ipse æger afflictam sanitatem inde petebat, quod olim in patria domo pugnis pedibusque inhumaniter percussus fuerit. Postea per Insignem SERENISSIMI DUCIS Clementiam in Illustrem Academiam Militarem receptus, ex diuturno pectoris morbo laborabat, tabi proximus. Superato dein morbo, frequenter tussiens, nonnunquam cruenta exspuebat.

§. 3. Die 31. Junii anni 1776. Febris Scarlatina noſtrum invaſit, mitis quidem ea, quæ jam die undecimo Julii in tantum convaleſcere ſiverat ægrum, ut valetudinarium deſerere poſſet, ad quod tamen rediit die 15. Julii, levi catarrhali febre tentatus, cum tuſſi, capitis dolore, alvique profluvio. Brevi quidem omnia in melius ſe inclinare videbantur, verum jam veſperi diei 21. Julii intenſus calor, acrior tuſſis, pectoriſque anguſtiæ, augmenta fallacis morbi prodebant. Die 23. & 25. Julii aliquoties æger ſanguinem ore projiciebat, nunc tenuem & floridum, nunc ſpiſſum, atrum fœtidumque. Idem evenit mane diei 26. Julii, quo ipſo die verſus meridiem ſanguis ea copia ex ore prorupit, ut adoleſcentulus animo linqueretur, mortique videretur proximus. Cum vero magna pars projecti ſanguinis atra eſſet, & congrumata, celeberrimus hujus Academiæ Medicus, Amicus meus quam maxime colendus, morbum nigrum Hæmoptyſi jungi, veriſſime judicavit. Hanc dein de morbo nigro ſuſpicionem extra dubium ponebat nigricans & corruptus cruor per alvum profluens. Hoc veſperi vero noſtrum viribus exhauſtum horror invadebat, quem vehemens calor excepit, crebris horripilationibus interpellatus. Nox fere inſomnis tranſigebatur, ægrotus continenter fere ſiniſtro lateri incubuit, namque, ipſo fatente, dolor dextro Hypochondrio inhærens ſitum ibi valde reddidit moleſtum. Pallidum & exſuccum corpus jam jam cadaveris imaginem ſimulabat, cum ſimul ſpiritus ægre tractus, putredinem oleret. Nondum omnino deferbuere vivacis olim animi igniculi, verum ſpes noſtra ſub priſtini diei calamitatibus defecit. Denique mane diei 27. Julii cum novum ingrueret ex ore ſanguinis profluvium lethali ſyncope noſter occubuit.

§. 4. Non attinet hic recenſere, quanto ſtudio optima quævis remedia in uſum ſint vocata, cum ea omnia eluderet validiſſimus morbus. Ipſa vero Clementia SERENISSIMI DUCIS, dici non poteſt, quanta fuerit, nunc conſolando ægrotum, nunc imperando

perando omnia ea, quæ commodis illius essent opportuna. Scimus autem, & devotissima mente miramur, Magnum hujus Academiæ Statorem, & in rebus ad valetudinem alumnorum pertinentibus, non modo Clementissimi PRINCIPIS solicitudinem, sed & benignissimi Parentis affectum, quam largissime præstare.

§. 5. Dissectum Cadaver, hæc memoratu digna exhibuit.

In abdominis cavitate multum seri fluctuabat.

Hepar siccum & pro corporis ratione magnum, cum Diaphragmate, Peritonæo & Liene præter naturam concretum erat. In superficie interna majoris lobi levior inflammatio in conspectum se dedit. Vesicula fellea & ipsa bilis nil inconsueti exhibebant.

Ventriculus libra circiter, atri, grumosi & fœtentis sanguinis repletus erat. In ejusdem extremitate sinistra, infra cardiam ventriculi paries justo tenuior apparebat, atque inibi ex atro rubens macula in floreni amplitudinem diffusa, conspiciebatur. Locus iste post iteratas lavationes livido colore distinctus permansit. Eam ob rem conjiciebamus, sanguinem ibi per varicosas & exesas venas in ventriculum effluxisse.

Per intestina multi sanguinis grumi dispersi jacebant, quorum potior pars intestinis crassis inhæsit.

Lien Diaphragmati & Hepati accretus, parenchyma habuit totum quantum fracidum.

Vesica urinaria valde exigua apparuit, namque substantia ejus præter morem carnosa & ad dimidium pollicem densa, adeo angustam cavitatem reliquit, ut ne quidem contracta hæc & densa vesica duas lotii uncias

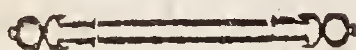
conti-

continere poſſet. Scire autem juvat, noſtrum ſemper ex involuntario mictu laboraſſe.

Renes tamen & ureteres ſecundum naturam ſe habebant.

In aperto Thorace dextrum pulmonis lobum, ad latus, ad Sternum & Diaphragma accretum vidimus, ipſe vero lobus putredine corruptus obvenit. Adacto cultro anatomico, cruentus & cadaver olens ichor effluebat. Siniſter pulmo utcunque bene ſe habens, non ita, ut dexter cum Pleura coaluit.

Caput intactum reliquimus.

§. 6. Igitur in dextro pulmone à vi iſta extrinſecus illata, dudum imbecillitas quædam, aut varicoſa diſtentio, partiumve aliquarum concretio ſupereſſe potuerunt. Certe pulmones nunquam ex eo tempore in integritatem reſtitutos fuiſſe, pectoralis morbus teſtatur, quo ante binos annos noſter decubuit. Ut vero hac ratione dexter cordis ventriculus ſatis promte in pulmones ſe exonerare nequibat, ita neque ſanguis per Venas cavas refluus, commode in dextram cordis auriculam transfundi, id quod, ſi ad ſitum attendas, Venæ cavæ inferiori moleſtiſſimum accidit, quapropter ſanguinis circulum eo magis per abdomen impeditum fuiſſe credas, quo minus Diaphragma in tanta pulmonis imbecillitate, ſubjecta abdominis viſcera valide ſatis urgere poterat. Ita & in Lienis vaſis infarctus enati ſunt, neque inanis eſt ſuſpicio, hoc ipſum viſcus, ex iſta foris illata vi graviter concuſſum, non amplius ad priſtinam integritatem perveniſſe. In noviſſimis dein febribus ſanguis, tum in Liene, tum in dextro pulmonis lobo paſſim ſtagnans, magisque, quam in prægreſſo cachectico ſtatu corruptus, vaſa corroſit; unde Hæmoptyſes & cruenti vomitus magnum in modum enati ſunt,

ſunt, viribus, ut ex ſanguinis diſpendio, ita quoque ex putrido infarctuum halitu labefactatis. Quodſi porro Lienem fracidum, lividamque illam Ventriculi maculam contempleris, in promtu eſt ſuſpicari, projectum illum atrum cruorem ex Liene redundaſſe. Nimirum urgente vomitu haud difficillime Lienis cruor per brevia vaſa valvulis deſtituta, retrogrado motu in Ventriculi Venas impelli potuit, iisque arroſis & diſruptis intra Ventriculum effundi. Negat quidem Simſonus (a) ſanguini à Liene in Ventriculum viam patere, verum Muzelius (b) manifeſte vidit, magnum durumque lienem, cum premeretur, eandem materiam in Ventriculum emiſiſſe, quam æger, dum viveret, vomendo projecerat. Cæterum Medicorum fugit neminem, atri iſtius cruoris ejectionem, renovato nomine nigrum morbum Hippocratis vocari, & ab Illuſtri Tiſſoto (c) ſecundum veterum placita, id eſt, ſecundum naturam, deſcribi.

§. 7. Sed de leviori iſta Hepatis inflammatione non opus eſt multa diſſerere. Ea certe noviſſimis demum morbi temporibus enata fuit, nempe cum febris ingrueret multis horroribus ſtipata, & magnæ eſſent de dolore in dextro Hypochondrio querelæ.

§. 8. Quod demum ad anguſtam denſamque illam Veſicam urinariam pertinet, paſſim apud Obſervatores hujus rei exempla proſtant. Ita notabilem veſicam Hottingerus (d) deſcribit, digitum minorem transverſum craſſam & fibroſis funiculis majorum chordarum magnitudine conſpicuam. Cum hac conjungas Rudolphi Jacobi Camerarii obſervationem (e) veſicæ, ſimilis maſſæ carneæ, cujus parietes cum eſſent duorum pollicum craſſi-

(a) De Re medica. p. 150.

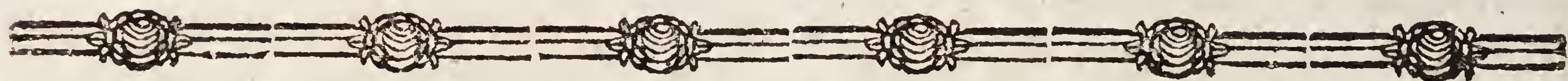
(b) Medicinische und Chirurgische Wahrnehmungen. I. Sammlung. p. 28.

(c) In libello de morbo nigro Hippocratis.

(d) Ephemerides Naturæ curioſorum. Decuria. III. Anno 9. & 10. Obſerv. 232.

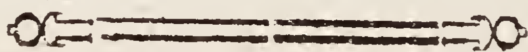
(e) Ibidem Centuria III. Obſerv. 10.

craſſitie, cavitas nucem juglandem vix ſuperavit. Fabrica nempe veſicæ carnea paulatim invaleſcit, & ex indole contractili tanto efficacius fibræ ſe contrahunt, quanto elementa ſibi ſunt propiora, quoties acrior urina, aut calculus, aut qualiscunque alia cauſa ſtimuli vices gerens, affluxum ſanguinis verſus veſicam auget, quo dein tunicæ ejus denſantur. In ægroto noſtro potiſſimum urinæ acrimonia in culpam craſſeſcentis & anguſtatæ veſicæ veniſſe videtur.

OBSERVATIO II.

POLYPI BRONCHIORUM.

§. 1.

Mulier triginta ſeptem annorum, jam diu infirma conflictata valetudine, primum cruenta, poſtea purulenta exſpuebat. Ante octo fere annos dolor prius dextrum thoracis latus occupans, in ſiniſtrum ſe inclinavit, gliſcente ſubinde aliqua febricula. Tum ægra ſiniſtro lateri haud potuit incumbere. Autumno 1771. poſt improvidum recentis vini potum, ſub valida tuſſi, gravique intra thoracem dolore, & neſcio quo in pectoris penetralibus ſtrepitu, in ſiniſtro pulmone ſibi aliquid avelli ſenſit, quod continuo cum pure ejectum, laceræ cujusdam & convolutæ membranæ ſimulacrum exhibuit. Hoc, ubi evenit, febrilis acceſſio incidit, labantibus interea afflictæ viribus. Brevi poſt iterum aliquid membranacei ejectum eſt, ſed absque tanta ſymptomatum vehementia.

§. 2. Rebus pedetentim in melius verſis, malum quietiora tempora mulieri præſtabat, breves tamen erant & infidæ induciæ. Nimirum jam inſequente hyeme petechiali lue correpta eſt, eaque perdite decubuit. Emerſit autem, quod mireris, è tanto diſcrimine, id quod tamen miſeram à priſtini morbi inſidiis haud potuit vindicare. Die nempe quinto Februarii anni 1773 vehementi tuſſi affligebatur, quæ tria membranacea concrementa eduxit, albo ſpiſſoque pure delibuta. Singulatim prodibant illa, breviſſimo tamen interjecto tempore. Quod, antequam incidit eadem apparuere ſigna, quæ primam membranæ ejectionem antecedebant, longe tamen, quemadmodum in altera iſta ejectione mitiora. Hoc facto ægrota deficientis animi minas ſenſit, mox tamen evanidas. Siniſtro Hypochondrio, ſiniſtroque Thoracis lateri continue dolor aliquis inhæſit, & pervicax tuſſis ſubflavum pus eduxit, cruentis diſtinctum ſtriis.

§. 3. Ultimo Maji 1773. ægrota purulentam expectoravit membranam. Ab eo die usque ad 25 Iunii tum ſex convolutæ membranulæ prodierunt, tum alia membranoſa maſſa, ita pure contaminata, ut mulier eam pro disrupta vomica haberet. Dum hæc acciderunt, cruenta exſpuebat, ac febricula tentabatur, crebris horroribus ſtipata, qualis quidem ſub membranarum expectoratione incidere conſuevit. Interea & vires agrotæ quodammodo concidebant, & corporis habitus ex aliquo tempore intra mediocritatem perſiſtens paulum extenuabatur. Neque tamen hæc impediebant, quo minus ægrota, die (ni fallor,) 26 Iulii me adiret, unam ex ejectis iſtis membranis ſpiſſo & ſubflavo pure conſpurcatam mihi oſtendens. Cum explicarem convolutam hanc membranam, ambitu ſuo florenum fere æquabat, nihil tamen fibroſi aut organici in ea conſpexi. Ipſa vero ægrotans aſſeruit, ſe nunc in utrumque latus cubare poſſe, pectus ſibi quaſi vacuum videri, ſpiri-

B tum

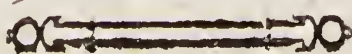
tum nuper difficiliorem, nunc eſſe allevatum, importunam in trachea titillationem, quæ crebræ tuſſis neceſſitatem fecerit, deſiiſſe, diuturnam autem raucedinem incrementa cepiſſe.

§. 4. Die 9. Auguſti 1773. frater mulieris mihi retulit, illam ſatis bene ſe habere, ut etiam meſſoriis laboribus intereſſe poſſet. Ego vero dudum prohibui duros iſtos & agreſtes labores, in quibus ſane nimia eſt, ſedula hæc mulier.

§. 5. At nolo ſingula ſputa membranacea recenſere, ut ne tædium faciam lectoribus. Scire tamen convenit, ægrotam aſſerere, univerſum numerum membranaceorum fragmentorum, quæ tuſſi ejecerit, eſſe octodecim. Noviſſima expectoratio ſub initio Decembris anni 1773. facta eſt, poſtea nihil amplius membranacei aut purulenti ſputi in conſpectum venit, ſpiritus potius ex eo tempore allevari, raucedo imminui, ac tuſſis deſinere cœperunt. Itaque Mulier tum commode per acclivia aſcendere, onera portare, omnesque, qui ruſticam decent, labores peragere potuit.

§. 6. Menſtrua per morbum raro & inordinate fluxerunt, dein opportune & juſto modo ferebantur, usque dum mulier æſtate anni 1774. gravida redderetur.

§. 7. Tam diuturno morbo pauca remedia oppoſui, demulcentia præcipue, temperantia, vulneraria, balſamica atque anodyna. Multa eorum è penu domeſticorum remediorum depromta ſunt, ne ſcilicet medicatio fieret ſumtuoſa mulieri, non minus rei domeſticæ, quam ſanitatis difficultate laboranti.

§. 8. Multiformia interdum intra bronchia generantur polyposa concrementa, quæ foras ejecta in devia sæpe deduxerunt medicorum opiniones. Sic apud Tulpium, (a) egregium alias observatorem, observata prostant, quibus probare annittiur, integram à pulmone ejectam esse venam. Mirabatur autem tantam fieri potuisse in pulmone parenchymatis dissolutionem, ut liberum ab omni substantiæ pulmonalis adhæsione appareret ramosum vas, ac si otiosus Anatomicus removisset circumpositi visceris impedimentum. Inauditum id credidit esse miraculum, quod miratura sit posteritas. Quasi vero Galenus (b) tot seculis ante non vidisset similia. Numquid jam in Libro VII. Epidemiorum, ipso Galeno (c) teste, Hippocrati non tribuendo, idem morbi genus occurrere videtur? Historia nempe sic incipit: Pherecidæ post solstitium hybernum, nocte lateris dextri dolor: desinit autem, ut recte agnovit Valesius, (d) his verbis: ante mortem rejecit tussiendo, velut ex muco fungos compactos, excrearat autem jam ante alba, lactea.

§. 9. Optime de extussitis his vasorum simulacris statuerunt Celeberrimi viri: Ruysch, (e) Kaau, (f) van Swieten (g) & Murray, (h) nempe quod sint polyposa concrementa

 in

(a) Observationes medicæ L. II. C. 12. 13.

(b) De locis affectis L. I. C. I.

(c) De difficili respiratione. Libro III. Capite I.

(d) Comment. in eundem locum.

(e) Musæum Anatomicum. p. 127.

(f) Perspiratio dicta Hippocrati p. 114. ubi & celebris Dringenbergii casus occurrit.

(g) Commentaria in Boerhaavii aphorismos Tom. IV. p. 31.

(h) Novi Commentarii societatis Regiæ scientiarum Goettingensis. T. IV. p. 44.

in bronchiis collecta. Interdum & sanguis intra bronchia effusus, & inibi compactus, polyporum bronchialium species subministrat. Probe memini, me quondam vidisse carnosum quasi corpusculum, à Virgine aliqua nobili, eaque hæmoptysi tentata, & summe hysterica, sub spasticæ tussis luctaminibus cum cruentis sputis expectoratum. Anxii ea de re adstantes sibi persuaserunt, bonam Virginem detritam à pulmonis parenchymate portiunculam exscreasse. Id sane nil aliud fuit, nisi parvulus polypus, à coagulato & quassato sanguine intra bronchia enatus. Etsi vero hæc ita se habent, existimem tamen ego; post violentas pulmonum læsiones, & in conclamato Phthiseos statu evenire posse, ut de solidis hujus visceris partibus aliquid abruptum exspuatur, siquidem fidem haud denego Benedicto, (i) qui internecinæ tabis signa exponens: post excretum (inquit,) pus cœnosum, colorisque cinerei, quod aquæ injectum facile ei quasi commiscetur, fundumque petit pulmonum pariterque vasculorum distrigmenta succussa deducuntur.

§. 10. Denique simulacra ista membranarum ab ægrota nostra ejecta concrementis intra bronchia sinistri pulmonis ortis accenseo: Ea enim neque veras membranas, neque vomicarum exuvias fuisse, arbitror. Equidem nolo inficias ire, fieri interdum posse, ut exigui folliculi pure pleni expectorentur, quales nempe observavit celeberrimus Kleinius, (k) haud tamen crediderim, integras vomicas magnitudine ovum columbinum æquantes, extussitas esse, quamvis in observatorum monumentis (l) hujusmodi exempla passim occurrere videas.

Est

(i) Theatrum Tabidorum p. 17.

(k) Interpres Clinicus. p. 232.

(l) Schenckii observationes medicæ T. I. L. II. p. 405, 406.

Eſt etiam in promtu, unde conjicere poſſis, exſcreatas membranas interdum ab Obſervatoribus pro fragmentis internæ tunicæ aſperæ arteriæ falſo habitas fuiſſe. Certe Illuſtris van Swieten (m) obſervationem aliquam Galeni huc referre nullus dubitat, neque ab hac ſuſpicione liberam nuncupare velim quandam Tulpii (n) obſervationem. Cæterum a veritate haud alienum videtur, purulenta ægrotæ ſputa ex ulcere in bronchiis ſiniſtri pulmonis enato prodiiſſe.

§. 11. Sed polyporum bronchiis inhærentium cauſa varia eſſe conſuevit. Nonnunquam enim ſanguis eſt, poſt hæmoptyſin in aëreis tubulis relictus, ac inibi coagulando in ſolidas degenerans maſſulas. Interdum evenit, ut folliculi glandulofi bronchiorum a dilatatis vaſculis adferentibus ſolito plus humoris acceperint, qui per oſcula glandularum in cavitatem aëreorum tubulorum expreſſus, non tantum vitioſe ſpiſſari, & mora polypoſus reddi, ſed & ad formam fiſtularum, quibus tum ineſt, ſe componere poteſt. Exhalans vero ex arteriolis in cavum bronchiorum tenuiſſimus humor prohibere videtur, ne hiſce tenacius adhæreant polypoſa concrementa, quapropter interdum ſine magno molimine expectorantur. Denique & polypoſa membranacea concrementa ut in noſtro caſu, ex purulenta materie intra bronchia efformari queunt. Numquid fatalis illa albida aut ſubflava cruſta, in Peripnevmonia ſæpe pulmonibus innata, ejusdem materiæ ſoboles eſt?

 OBSER-

(m) Commentaria in Boerhaavii aphoriſmos T. IV. p. 30. 31.
(n) Obſervationes medicæ. L. IV. C. IX. p. 294.

OBSERVATIO III.

HECTICA ET HYDROPS ABDOMINALIS.

§. 1.

In graviſſimis & ex ſua natura internecinis morbis, Medicinæ omnem utilitatem ne deneges. Eſt certe aliquid, quem ſervare non potes, eum, quamvis afflictum & miſerum, ad mortem tardius ſubeundam diſponere.

§. 2. Vir 50 annis major, hæmorrhoidales motus ſæpe alias expertus, ut tamen raro fluerent hæmorhoides, per dimidium & quod excedit annum varia imi Ventris valetudinè affligi cœpit, quæ paulatim in Hecticam degenerabat. Me demum accerſito hæc aderant morbi ſymptomata: Facies ſubflavo colore fœdata, corporis antea toroſi emaciatio, appetitus languidus, tarda & clyſmatibus ducenda alvus, flatulentia, præcordiorum anguſtiæ, vomitus, urinæ fuſcæ & multo mucoſo ſedimento graves, fæces tenaci, tremulo & in filamenta ductili muco plenæ, durus ad tactum in epigaſtrica regione tumor, cum dolore inde ad dextrum Hypochondrium diffuſo. Remedia, quæ reſolvunt, aperiunt, flatusque propellunt, nonnunquam breve auxilium præſtabant. Denique priſtinis calamitatibus Hydrops abdominalis ſupervenit cum hectica febre, & valde inaucta ſpiritus difficultate. Tum quidem urinæ, ex aliquo tempore parcæ, per congrua remedia; Oxymel ſquilliticum puta, Terram foliatam Tartari, & decocta Iuniperina, paulo largius profluxere, nihilo minus quævis morbi ſymptomata ita increverunt, ut elapſis binis ſeptimanis

manis, inflammatoria superveniret febris, quæ intra paucos dies e vivis tolleret ægrotum.

§. 3. Cadaveris sui sectionem, ipse noster, ut erat φιλανθρωπος, jam fere moribundus petiit; forsan, inquit, hac ratione post mortem meam generi humano aliquid utile præstare possum. En igitur, quæ sub ipsa sectione notatu digna deprehendimus:

E dissecto abdomine tres circiter mensuræ rubellæ aquæ profluxerunt.

Majori Hepatis lobo in convexa superficie tenuis sanguinis grumus palmam manus circiter æquans incubuit, qui facile deglubi poterat.

Ipsum hepar vastæ molis erat, scirrhosum fere totum, & usque quaque exulceratum.

Vesicula fellea inanis, collum exhibuit scirrhosum, ductumque cysticum callosum & angustum.

Tantum Hepar ultra consuetam sedem suam se diffundens, ventriculum in sinistrum Hypohondrium compellebat.

Sed ipse sinister Hepatis lobus nimio plus versus idem hypochondrium se extendit.

Pone minorem Ventriculi curvaturam, nempe in Omento parvo, exulceratus scirrhus hæsit, gallinæ ovum sua mole æquans.

A pressione hujus scirrhi duodenum in regione, duabus unciis à Pyloro remota, per trium pollicum tractum valde erat angustatum

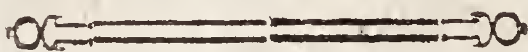
Inte-

Inteſtinum jejunum paſſim levi inflammatione notatum apparuit.

Colon vero, ubi inſtar litteræ S. flexuoſum decurrit contractum & nimis denſum deprehenſum eſt.

Reliqua abdominis viſcera, & quod mireris, ipſe Lien nihil inconſueti exhibebant.

Caput & Thorax non fuere aperta.

§. 4. Ut Hepar facile Scirrhoſis tumoribus pateat, inquilina hujus viſceris conditio efficit. Sanguis enim Venæ Portarum ob oleoſam & viſcidam indolem ſtaſibus opportunus eſt, & ipſa bilis in lentorem facile cogitur. Vena portæ autem arteriæ in modum diſtributa, a cordis impetu remotior eſt, & pulſu, magno iſto arteriarum privilegio caret, neque à capſula Gliſſonii aliquid ſubſidii obtinet, cum ea celluloſæ naturæ ſit, nec fibris gaudeat muſcularibus. Prouti igitur in ægroto noſtro digeſtionis vitia, humorum mucoſitas & hæmorrhoïdum retentio oborta ſunt, pro eo ſenſim in Hepate infarctus enaſci poterant. A difficiliori vero ſanguinis per jecur tranſitu, ſcirrhi in Omento Hepatico Gaſtrico originem deducas. Namque hujus omenti venæ, vel per truncum ſplenicum, vel abſque alia interpoſita vena, in Venam Portæ ventralem ſe immergunt.

§. 5. Sed aucta admodum Hepatis labes ineptum reddidit hoc viſcus muneribus ſuis perficiendis. Igitur deficiente bile digeſtio magis languebat, neque aderat præcipuus ſtimulus inteſtina ad periſtalticum motum incitans. Inde potiſſi-

tiſſimum & tardam alvum, & iniquam corporis nutritionem derives. Ut primum autem ſanguinis in Hepate congeſtiones valde inauctæ ſunt, tantam in molem id increſcere cœpit, ut Ventriculum ſede ſua moveret. Dimoto dein ventriculo & Duodeno ab incumbente parvi omenti ſcirrho coarctato, flatus & ingeſta diutius in ventriculo retinebantur. Eo majores itaque præcordiorum anguſtiæ exorſæ ſunt, quo magis & à Ventriculo flatibus diſtento, & a monſtroſa Hepatis mole Diaphragmatis deſcenſus impeditus eſt. Quin & a difficili aëris atque ciborum è ventriculo exitu, frequentes iſti vomitus potiſſimum enati videntur.

§. 6. In ipſo Hepate ex ſtagnantium humorum corruptione facilis erat exulceratio. Hydropem vero tantis malis demum ſuperveniſſe, mirum non eſt. Iecinoris enim & parvi omenti tumores multa ſanguifera vaſa, multosque lymphaticos tubulos ita premebant, ut ex ruptis quibusdam lymphaticis vaſculis, aut, ſi vel omnia integra permanſerint, ob ipſam ſanguinis moram lymphæ reſorptioni moleſtam, plus aquæ in Ventris cavitatibus colligeretur. Neque vero ipſum parvum Omentum lymphaticis vaſis carere credas, glandulæ enim conglobatæ inibi inveniuntur, à quibus lymphatica vaſa non abeſſe facile conjicias. Accedit, quod & aliqua eorum indicia apud Biumi (a) & quosdam alios Anatomicos reperiantur.

§. 7. Porro multum augmenti accepit Hydrops, cum aquæ in Ventris cavum confluerent, & mucoſi humores ad renes delati urinæ ſecretioni minus faverent, nec aliquantum largius propulſæ urinæ exhauriendo aqualiculo pares eſſent. Hâc ipſa vero aquarum in ventre colluvie ſpiritus difficultatem multum inaugeri debuiſſe, demonſtratione non indiget.

(a) Halleri Elementa Phyſiologiæ. T. VI. p. 378.

§. 8. Grumus iste sanguinis, qui parti alicui convexæ superficiei dextri hepatici lobi incubuit, ex disruptis aliquibus vicinis vasis profluxisse videtur, hydropicæ enim aquæ membranaceas partes ita extendere & macerare poterant, ut facilis esset vasorum quorundam disruptio.

§. 9. Tantis autem malis & reliqua recensita symptomata, & maxime, primo hecticam febrem, dein inflammatoriam, ipsamque demum mortem supervenisse, non est quod mireris; quin potius, si morbum secundum artis regulas æstimaveris, mireris, miserum ægrum non maturius gravissimo morbo succubuisse.

OBSERVATIO IV.

MORBUS SPASMODICUS à GANGLIO IN TIBIA.

§. 1.

Quam levicula sæpe causa sit, quæ valetudinem nostram turbet, totumque fere corpus in consensum rapiat, sequens exemplum docet: Fœmina quinquaginta & quod excedit annorum, macilenta, agilis & rixosa, ante novem annos in carpo dextræ manus ganglion habuit, nihil faciens molestiæ, aptisque remediis, vapore inprimis infusi herbarum quarundam emollientium, sublatum. Brevi postea Rhevmatismo brachii dextri afflicta tum internis medicamentis, tum thermis prope Stuttgardiam sitis, utebatur, quibus discussus fuit Rhevmatismus. Verum in latere interno Tibiæ sinistræ, duobus transversis digitis super malleolum internum, tuberculum

eminere

eminere cœpit, durum, mobile & rotundum, magnitudine pisum adæquans. Continuans thermarum uſum ægrota, tantis in tuberculo affligebatur doloribus, ut thermas deſerere deberet.

§. 2. Per complures dein annos non increſcere videbatur ganglion, fœmina autem tempeſtate nubila aut frigida exorta, maxime autem animo terrore aut ira commoto, dolores in ganglio perſenſit. Ut vero tum dolor nondum nimius erat, ita & brevi ſemper evanuit. Ex tribus noviſſimis annis Ganglion ſenſim fere in magnitudinem minoris nucis juglandis increſcebat. Frequentes nunc dolores in tuberculi ſedem irruebant, adeo quidem ſævi, ut ægra gemitus lachrymasque haud poſſet opprimere. Cum primum ſcilicet acceſſio oriretur, è Ganglio ad genu usque dolor ſe diffundebat. Brevi poſtea ægrotans, de magna nauſea querens vomitum expectabat. Id mali per unum circiter horæ minutum duravit, tumque fœmina taciturna ſedit, hebes & ſtupida. Dein non quidem vomitus, ſed ſonora aliquot ſternutamenta inſequebantur, poſt quæ dolorum vis ſe remittere conſuevit. Nonnunquam tamen ne quidem intra horam omnes cruciatus disparuere. Sub ipſo paroxyſmo admodum ſudabat ægrota, quin & ſæpiſſime evenit, ut dolore in Ganglii ſede repente evanido, dolores tum in pectus, tum maxime in cervicem irruerent. Interdum comprehenſa hæc loca omnis dolor deſeruit, revertente ad Ganglii ſedem priſtini doloris impetu.

§. 3. Verum non omnes inſultus ejusdem vehementiæ erant, ſive tempus durationis ſpectes, ſive ſymptomatum vim & multiplicem varietatem. Finita acceſſione fœmina commode obambulare & domeſtica ſua negotia peragere potuit. Prouti autem inconſtans & frigida tempeſtas, aut terror, aut rixæ opportunitas ingruebant, pro eo vel plures, vel pauciores paroxyſmi inciderunt. Eorum nonnunquam uno die quatuor

vel

vel plures conſpicere licuit, ſæpius tamen nova acceſſio interpoſito majori temporis intervallo recurrebat. Ganglion vero durum permanſit & utcunque mobile, interdum vel levior attactus dolorem revocabat. Suprema cutis, à tuberculo elevata, poſt crebrius recurrentes paroxyſmos rubere conſuevit, cum alias nihil inconſueti coloris exhiberet.

§. 4. Intra tam longum tempus ægrotæ maritus, probatæ dexteritatis Chirurgus, varia diſcutientia emplaſtra incaſſum adhibuit, plus autem ſperavit à vapore infuſi cujusdam herbarum emollientium ad afflictum locum admiſſo, ſiquidem illud jam olim in Ganglio manus ægrotæ utilitatem præſtabat. Neque negari poteſt, & nunc id genus remedii dolores mitigaſſe, immo Ganglion ſub ejus uſu paululum emolliri viſum eſſe. Veruntamen ægra non ſemper perferre potuit vaporem. Quoties autem ſub ipſo paroxyſmo tuberculum calore fovebat, aut ſpiritu vini, camphora & ſapone veneto imbuto humectabat, toties aliquid levaminis percepit. Poſt aliquod tempus bina exigua, dura & mobilia tubercula in latere interno tibiæ, prope ſpinam hujus oſſis, duobus transverſis digitis ſupra majus illud Ganglion exorta ſunt, quæ tamen nihil mali faciebant.

§. 5. Denique ego de moleſto illo majori Ganglio conſultus, nullus dubitavi, exciſionem ejus ſuadere, ut tamen velamentum inviolatum ſervetur, & ejiciatur cum eo, quod intus teneat, ut etiam major attentio fiat, ſi forte ab inferiore parte ganglion nervo inhæreat. Annuit Chirurgus conſilio meo, a quo ægrota primum abhorruit. Tandem vero iteratis dolorum acceſſionibus permota, die 25. Iunii, anni 1774. in Ganglii exciſionem conſentiebat. Igitur Chirurgus, me non præſente, ſcalpellum admovit tuberculo, quod tibiæ haud firmiter inhærens deprehendit. Facta inciſione primo totum gan-

ganglion excindere decrevit, ſed uxoris impatientia, & magni dolores, & timor, ne forte ſubjectum nervum læderet, impediebant eum, quo minus integrum Ganglion erueret, quapropter relictam partem lapide infernali delere auſus eſt.

§. 6. Die 28. Iulii per litteras, (habitat enim in pago,) mihi retulit; fere ſublatas eſſe Cauſtico omnes Ganglii reliquias, exiguam tantum duritiem remanſiſſe, nihilominus ſe ex uxoris voluntate, & ex timore, ne forte Cauſticum ſubjectum nervum læderet, vulnus perſanaſſe. Hilarem eſſe fœminam, in ſede tamen Ganglii interdum dolores perſentire, leves quidem eos & brevi diſparentes. Poſthæc adiit me, duo fruſtula de Ganglio ſecta, ſecum ferens. Albicantia erant iſta, & coctæ cartilaginis conſiſtentiam exhibebant. Contracta apparebant, nempe in Spiritu Vini conſervata, ac ſimul ſumta magnitudine avellanam non æquabant. Ex eo tempore interdum dolores in priſtina ganglii ſede ſentiuntur, mites tamen ii, & tardius recurrentes. Interea Ganglii reliquiæ aliquantulum increviſſe videntur.

§. 7. Bene Hippocrates, in libro de locis in homine: unaquæque, inquit, corporis pars, altera alteri, cum hinc vel illinc perruperit, ſtatim morbum facit; venter capiti, & caput carnibus & ventri, & reliquæ omnes eadem ratione. Ideo optimum fuerit, ægrotantes partes, per eas, quæ morbum faciunt, ad curationem accommodare. Atque hic noſter caſus hujus rei memoratu haud indignum exemplum ſuppeditat. In eo nempe Ganglion ſuper ramum aliquem nerveum ſitum, vel ipſi nervo accretum eſſe videtur, neutiquam enim hic proxime ſitis tendinibus & aponevroticis expanſionibus aliquid tribuas, quippe à quibus ſenſibilis natura abeſt. Sub qualicunque igitur ſanguinis ebullitione, aut con-

 geſto

gesto in confiniis cruore, turgentia vasa sedem Ganglii nervique urgent, ut inde nervus à Ganglio irritetur. Placato dein humorum impetu & discussa sanguinis congestione, desiit ad tempus omne malum.

§. 8. Difficilis quæstio superest: qua scilicet ratione à lacessito nervo in dissitis regionibus tantæ turbæ excitentur? Certe à nervorum conjunctione inter se vix quicquam expectes, cum neque in origine, neque in omni decursu suo medullam in ramos distribuant, sed unice singulos minores nervos dimittant, qui cellulosa fabrica in fasciculum collecti, majorem nervum componunt. Nervus accessorius octavi paris videtur quidem aliquem consensum inter nobilem hunc nervum & spinalem medullam efficere, siquidem is à sex septemve primis nervis posterioribus cervicis, & à medulla oblongata plurimis radiculis ortus, ad octavum accedit, in cranium retrogradus, verum in itinere suo nusquam, ne quidem ab Illustri Hallero, (a) octavo Pari immistus deprehenditur quin seorsim etiam è cranio migrat, etiam & tunc, quando eodem foramine utitur, per ejusdem foraminis imam partem emergit. Quod si vero in Gangliis nervosis medullæ commixtio fieret, multa symptomata hujus morbi inde explicari possent. Nervus enim intercostalis cum octavo frequenter conveniens, cum nervis lumbaribus & sacris per plura Ganglia commercium alit. Constat autem ex nervis istis spinalibus Ischiaticum produci, cujus propagines tibiales sunt. Verum in Gangliis nervosis medullam concurrentium inibi nervorum commisceri, ægre credideris. Quod si enim hujusmodi quid accideret, non posset non accurata perceptio turbari. Accedit, quod etiam consensus inter nervos sit, nullis gangliis conjunctos. Eum igitur in cerebro potius, quam

(a) Halleri Elementa Physiologiæ, Tom. IV. pag. 244. 245.

quam in nervis quærendum esse, vel ex ipso sensu conjicias, qui nullus foret, nisi ad cerebrum perveniret qualiscunque ea impressio. (a) Huc etiam referas illam sensuum obnubilationem, quæ sub gravioribus morbi insultibus nostram detinuit. Qua ratione autem cerebrum à lacessitis nervis ad medullam spinalem pertinentibus, affici queat, ex eo efficitur, quod maxima pars medullæ spinalis collectæ medullæ cerebri & cerebelli propago sit, quodque ea medullæ spinalis portio, quam proprius suus cortex suppeditat, accessoria tantum pars videatur, in musculorum motum potissimum impendenda.

§. 9. Quod reliquum est, multum convenit spasmodicus noster morbus cum ea Epilepsiæ specie, quæ à parte aliqua corporis incipiens, impetum inde ad cerebrum usque emittit. Qui in luculenta praxi versantur, facile meminisse poterunt hujusmodi morborum. Quin observatio Epilepsiæ à latere, aut à manu, aut à pede ortum capientis, adeo antiqua est, ut ipsius, tanquam facilius curandæ mentio fiat libro II. Prædictionum, (b) qui si Hippocratis non est, certe tam gravis Auctoris est, ut ille hujus locus à Celso (c) in sua scripta fuerit translatus. Sed & apud Galenum (d) memorabilis eâ de re exstat historia. Inter recentiores autem observationes, plures similis argumenti reperiuntur, è quibus tamen non alia magis huc facere videtur, quam quæ in Collectione (e) medicarum observationum Londini edita occurrit. Nimirum mulier triginta octo annorum per duodecim annos ex Epilepsia laboraverat, primo morbi tempore singulis mensibus paro-

(a) Ibidem p. 322.
(b) Sect. XVI. n. 56.
(c) De Medicina, L. II. Capite 28.
(d) De locis affectis. Lib. III. Capite II.
(e) Medical Essays T. IV. n. 27. p. 416. Van Swieten Commentaria T. III. p. 450. 451. Tissots Abhandlung von der fallenden Sucht. p. 81. 82.

paroxyſmus rediit, poſtea adeo invaleſcebat malum, ut, quotidie quatuor vel quinque invaſiones inciderent, ſingulæ per horam & ultra tenebant miſeram, quæ hebes & ſtupida inde facta rem familiarem ulterius curare nequibat. Optimis quibusvis remediis adeo non cedebat morbus, ut potius in dies gravior inſurgeret. Interea ſemper paroxyſmus à crure incepit, in regione Gaſtrocnemiorum, & protinus caput petiit, quo facto ægra, ore ſpumas agens & miſerrime convulſa cecidit. Medicus paroxyſmi tempore præſens, conferebat crus affectum cum altero, neque ullam diverſitatem detegere poterat. Dein audaci conſilio in regionem, è qua continue impetus morbi cœpit, ſcalpellum adegit, ad binorum circiter pollicum profunditatem, & in fundo vulneris corpus invenit durum, cartilaginoſum, piſum majus magnitudine æquans, ſeparavit illud a muſculis, & vidit nervo id inſidere; diſcidit nervum, & ganglion forcipe prehenſum eduxit. Quod ſimul ac factum fuit, reſurrexit ex paroxyſmo mulier, optime ſe habere læta exclamans, quin etiam poſtea à diro morbo immunis, cum mentis corporisque ſanitate rediit in gratiam.

§. 10. Ecquis non miratur exiguum durum corpuſculum, ſola mole irritans nervum, cui accreverat, in loco à capite tam diſſito, toties excitaſſe morbum comitialem? Quam parum ſperanda videbatur integra curatio, in illa hebetudine, quæ cerebrum tantis concuſſionibus perdite afflictum arguebat. Attamen felix ſagaciſſimi Medici audacia continuo proſtravit Herculeum morbum! Utinam & in noſtra ægrota funditus ſublatum eſſet Ganglion, diſciſſo nempe prius nervo, ſi quidem illi accretum eſſet damnoſum hoc tuberculum.

OBSER-

OBSERVATIO V.

LIQUORIS NITRI FIXI ADVERSUS HYDROPEM EFFICACIA.

§. 1.

In Novis Actis Academiæ Imperialis Naturæ Curiosorum (a) strictim egi de Hydrope abdominali, liquore Nitri fixi persanato, liceat nunc aliud exemplum in laudes ejusdem Liquoris proponere.

§. 2. Rusticus quidam annos natus plus minus quadraginta, tum ob lassitudinem morbosam, tum ob neglectam dudum sanguinis missionem venam sibi in pede secari curat. Postero die febris ex magno horrore incipiens hominem adoritur. Primæ accessiones vesperi redire consuerunt, horroribus, quos calor aliquis excepit, nec non capitis dolore & multa siti conspicuæ. Brevi post singulis diebus aliquot exacerbationes incertis temporibus inciderunt, ad hæc & sicca tussis, & pressio cum dolore in dextro Hypochondrio ægrotum divexabant, ac facies multum pallebat. Quinto die pedes primum aquosus tumor occupat, dein paulatim totum corpus molli & pallido tumore ampliatur. Is tumor, dum premitur, fossulam, quæ tarde rursus impletur, habet, impressi digiti vestigium. Ipse vero homo languidus & moleste spirans, paucam, eamque fuscam reddidit urinam. Pulsus, si quidem febris tempora excipias, parvus fuit &

(a) T. V. Obs. 28.

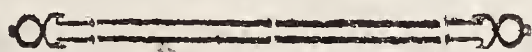
tardus, ipſaque febris elapſa prima ſeptimana fere omnis disparuit. Scrotum & penis vaſto & aquoſo grandeſcebant tumore, tumido præputio usque adeo intorto, ut fere urinæ fiſtulam intercluderet.

§. 3. Rebus ſic ſe habentibus Chirurgus quidam accerſitur, qui ægro laxantia & decoctum ramuſculorum Juniperi propinat, morbo autem in pejus ſe inclinante meum expetitur conſilium. Præſcribo igitur Gummi Ammoniaci depurati drahmam integram, Extracti panchymagogi ſcrupulos quatuor, Reſinæ Jalappæ ſcrupulum dimidium, pulveris radicis ſquillæ drachmam dimidiam, & Eſſentiæ Lignorum quantum ſufficit ad pilularis maſſæ temperaturam. Singulæ pilulæ pondere grana duo æquabant, quarum ſex ter per diem erant devorandæ. Potui decoctum illud Juniperinum ulterius aptum cenſui.

§. 4. Primo quidem remedia aliquid laudabile præſtare videbantur, at mox in pejus ſe inclinans morbus bonam ſpem fallebat. Nimirum corpus majori, quam unquam tumore augebatur, ſpiritum ita gravante, ut æger exſtructis ad erectiorem ſitum culcitris, potius in lecto ſederet, quam decumberet.

§. 5. Cum eo ventum eſſet, curationem Liquore Nitri fixi tentare decrevi, quapropter dedi bis per diem Liquoris Nitri fixi guttas quinquaginta, in uſitati iſtius decocti cyatho. Quid ergo evenit? Ecce tenues & dilute flavæ urinæ ubertim profluunt, tumor ſubſidet, ſpiritus levatur, ſudore irroratur corpus, vertuntur in melius omnia. Igitur conſumtis drachmis ſex ſalutiferi Liquoris, eandem copiam denuo parari juſſi, qua iterum uſurpata, jam proxime aberat valetudinis integritas. Tum quidem é re fuiſſet roborantibus remediis medi-

medicationem absolvere, verum æger jam satis consultum esse sanitati suæ existimans, maluit medicamentis vacare, & quod curationis fuit reliquum, tempori & naturæ committere; neque sane spe sua frustratus est, sed potius brevi tempore incolumitati restitutus.

§. 6. Hydropicas aquas per urinæ itinera educere, semper Medicis opportunum videbatur, at plurima sunt remedia renale liquidum pellentia, quæ simul & aliis virtutibus pollent. Nonnulla enim fluidum sanguini spissescenti insundendo urinæ stillicidium augent, alia humores lentos ac spissos, renalis colatorii ductus farcientes ac oppilantes dissolvunt, eosque secretioni aptos reddunt; quædam spasticas in renali emunctorio stricturas, debitam urinæ sequestrationem sufflaminantes & intercipientes, mulcent atque relaxant; quædam remissum renalis cribri robur firmant atque adducunt; alia atque alia demum potenti stimulo efficaciam edunt in tubulos renales, quando eorum robur propter debilitatem summam penitus exsolutum, ipsaque hinc eorundem functio cessat. (b)

§. 7. E tanto diureticorum numero elegi mihi Liquorem Nitri fixi, simplex & efficax remedium, quod spissos & mucosos humores resolvit, ac renales nervos potenter stimulat. Neque ego hujusmodi Alcalia fixa in Hydropicis morbis extimesco, ex quo per Pringlii experimenta (c) mihi innotuit, quod illa non faveant putredini, quin eidem adversa sint. In Nitro fixo autem præparando caveas, ne Nitrum e Crucibulo effundas, ut primum detonatio cum immisso car-

(b) Friderici Hoffmanni Opera omnia Physico Medica. T. I. p. 438.

(c) Versuche über septische und Antiseptische Substanzen, p. 354.

bonum pulvere cessaverit, aut saltem, ubi imminuta ea fuerit, sic, ut paucæ scintillæ duntaxat exsiliant; hac enim ratione multum acidum Nitro fixo admixtum remaneret, atque ita purum sal acali lucrari nequires.

§. 8. Cæterum de Anasarca monere hic liceat, me iis non prorsus assentire, qui Levcophlegmatiam & Anasarcam unum eundemque morbum habent, neque desunt celeberrimi viri (d) distinctionem aliquam admittentes. Sic autem differunt hi bini morbi: In Levcophlegmatia corporis habitus tumidulus, mollis, pastaceus & frigidus apparet; in Anasarca plus tumoris est, qui à pedibus exortus, lente ascendere consuevit. Levcophlegmatia, aqua inter cutem mitior, in hanc degenerat, quoties frigida illa pituita in aquosam tenuitatem diffluit. Præterea partibus Anasarca obsessis, arctius admotus digitus foveolam imprimit, lente disparentem, id quod minus facile contingit in Levcophlegmatia ubi collectus mucosus humor difficilius in vicinas cellulas urgetur. Scire autem convenit, Aretæum (e) minus recte hoc signum in Anasarca obvium, Asciti tribuere, siquidem id tantum in Hydrope abdominali animadvertitur, quando morbus Anasarca sit stipatus. Denique is ipse Hydrops abdominalis, frequentius Hydropi inter cutem, quam Levcophlegmatiæ supervenire consuevit. Quodsi vero ad curationem respicis, ea in Anasarca purgantibus inprimis & diureticis, seorsim & conjunctim propinatis ac denique tonicis remediis absolvitur, cum contra in Levcophlegmatia res minori opera peragatur. Quoties enim ex Chlorosi aut ipsa Levcophlegmatia languentes puellæ, vel moderatis, vel nullis laxantibus præmissis, post datam ferri limaturam motumque provide auctum, non amplius de morbido pallore querulæ, restitutam vivi coloris gratiam

(d) Van Swieten Commentaria T. IV. p. 157. 158.
(e) De Causis & signis morborum diuturnorum L. II. Cap. I.

gratiam lætæ contemplantur. Igitur Galenus (f) pituitam haud inepte vocavit ſemicoctum alimentum, quod non evacuare debet Medicus, ſed coctionem in eo abſolvere.

OBSERVATIO VI.

CANCER MAMMÆ ET MORBUS NIGER HIPPOCRATIS.

§. 1.

Delicatiores noſtri ævi mores, in Medicinam quoque nimiam lenitatem invexerunt. Æſculapius Pergamenus vix aliquem nunc reperiet, Ælio Ariſtidi ſimilem, quem æque auſterioris ſuæ diſciplinæ præceptis regat. Hodie priſcam illam & cenſoriam ſeveritatem multis delinire officiorum & indulgentiæ condimentis oportet, ut vix politi Medici nomen habeat, qui vel amarorem, vel dulcedinem medicaminis ad ægri moroſitatem temperare neſcit, vel qui in vitæ regimine moleſtiores leges condit; ne dum ille, qui in peſſimis quibusdam morbis opportune ad Hippocraticum illud reſpicit: Quæ medicamenta non ſanant, ea ferrum ſanat.

§. 2. Virgo quædam nobilis 49. annorum, in medio fere dextræ mammæ ſcirrhum aluit globoſum, ſcabrum, mobilem, per ſe inibi exortum, cujus quidem exciſionem minime permittebat, vehementer abhorrens crudelem Chirurgiam. At ſuſpectum iſtum, & progreſſu temporis livido colore no-

(f) De naturalibus facultatibus, L. II. C. 9.

tatum tumorem, ſæpe prurigo tentabat, glandulæ, quæ ſub dextra axilla ſunt, intumeſcebant, quin etiam inſtantibus, vel jam jam profluentibus menſtruis, in tumorem inſurgere conſuevit tota afflicta mamma, ſcirrho aliquantulum dolente. Emplaſtra ac Epithemata ex herba conii parata, & pilulæ ex inſpiſſato ſucco conii confectæ, adverſus id malum nihil poterant. Tandem auctis in dies calamitoſis ſymptomatibus, vitioſus humor velamentum, quo ſcirrhus comprehendebatur, nec non ſupremam cutem exedit, occulto ſcilicet cancro in apertum degenerante. Tum vero cancroſus ille ſcirrhus mole ſua Gallinæ ovum adæquavit. Ego dein auctor fui, ut Chirurgus bis per diem Cataplaſma ex radicibus tritis Dauci ſativi mammæ imponeret. Scilicet id genus curationis adverſus cancroſa mala aliquid præſtare poſſe, obſervationibus clarorum virorum, Sulzer, Denis, Gibſon & Nicolſon cognitum eſt. Quoties itaque Chirurgus Cataplasma à mamma removit, toties ulcus mundificavit decocto ſaturato herbæ Conii, aceto Lithargyrii imbuto. Nunc etiam omiſſis pilulis è ſucco Conii paratis pulvis Corticis Peruviani ægrotæ porrigebatur, alvo ſubinde laxante remedio ſoluta. Potus erat decoctum ſanguinem depurans, neque raro virgo generoſa emulſiones, aut gratos acidulos hauſtus capiebat.

§. 3. Dum hæc ita gerebantur, morbus mitiorem indolem ſimulabat, ſiquidem mammæ dolores deſinebant & acris ſanies puri ſimilior reddebatur, ipſo fœtore ejus diſparente. Ad hæc nihil ſanguinis, quemadmodum ante accidit, ex ulcere ſtillabat, nec amplius carpta lintea nigricante colore fœdabantur. Menſe Auguſto anni 1773. Cataplaſmata ex Dauci radice adhibere cœpimus, ultra tres menſes in eorum uſu perſiſtentes. At labilis erat & infida curationis hujus proſperitas, pervicax enim malum pedetentim in pejus ſe inclinavit. Nimirum ulcus deteriori iterum ichore madebat, qui ſcirrhoſam

molem

molem compluribus in locis corrosit. In tam afflicto rerum statu varia tentavimus, potissimum Epithema ex Decocto Corticis Peruviani, Essentia Myrrhæ sine Alcali & aceto Lithargyrii imbutum, non neglecto interno Corticis usu. Verum hæc omnia elusit implacabilis morbi atrocitas; quandoquidem ulcus fœtido & acerrimo ichore inundatum, latius se diffudit, validaque tussis cancrosam mammam adeo concussit, ut sub hisce luctaminibus aliquoties sanguis ex ulcere prorumperet; quin etiam nocturna tussis irritamenta omnem fere discusserunt somnum, unicum miseræ solamen. Hectica autem febre continenter urgente cibi desiderium defecit, corpus valde contabuit, & magni successere languores.

§. 4. Circa medium mensis Januarii anni 1774 ad ultima ventum est, febris enim & perdita quævis symptomata intendebantur, tandem his calamitatibus animi deliquia accesserunt, quorum novissimum cum ingrueret, protinus ægræ libra forte medica spissi, atri & putredinem olentis sanguinis ex ore & naribus prorupit, miseramque exoptata morte nefandis morbi cruciatibus eripuit.

§. 5. Itaque virginem generosam insultus morbi nigri è vivis rapuit, ejus scilicet, qui prima est species morbi nigri Hippocratis, (a) si nempe Coum pro vero Auctore librorum de morbis habere velis. Ater iste sanguis ex infarctis antea, & nunc disruptis Ventriculi venis prodiit. Dudum enim symptomata vidisses, tum quæ ad hosce infarctus aliquid facere potuere, tum quæ eos jam jam latentes suspicari nos jusserunt. Scire enim juvat, ægrotam per complures annos ex crebris alvi obstructionibus vagisque hystericis spasmis & maxime cardialgia laborasse. Sanguis ipsius spissus fuit, mensium

(a) De morbis L. II.

ſiumque fluxus largus, nec ſemper definita tenens tempora. In noviſſimo morbo ægra frequenter & ſæva Ventriculi tormenta, & magnas præcordiorum anguſtias accuſabat, atque tum valida pulſatio in epigaſtrica regione admota manu poterat percipi. Quod ſi vero, id quod ſæpe accidit, tarda alvus à propinato Cathartico vel immiſſa lotione movebatur, duræ, globoſæ, & muco obductæ fæces prodire conſuerunt. In ipſo morbo ſingulis vicibus parcius ſtillabant menſtrua, ac tandem omnem ſiſtebant fluxum. Scilicet ex his bene patet, atræ bilis cum cancroſa materie affinitas. Immo & veteres Medici, atram bilem, tamquam ſcirrhi & cancri cauſam accuſare conſueverunt (b) & eo intenderunt curationem, ut ſolutus atrabilarius cruor è corpore educeretur.

§. 6. Quem ego in hoc malo effectum Cataplasmatis è radicibus Dauci ſativi obſervavi, eundem fere Nicolſon in ſimili morbo notaſſe video. (c) Eodem remedio Dominus Gaum, dexterrimus inclytæ Academiæ Tubingenſis Chirurgus, ulcus faciei cancroſum perſanavit. Opportunum forſan erit ipſam morbi hiſtoriam ſtrictim hic recenſere: Ruſticum quadraginta & quod excedit annorum, ulcus divexabat è duro tumore enatum, & fere in totam ſiniſtram naſi partem, nec non in potiorem partem palpebræ inferioris ſiniſtræ ſe diffundens. Multum putridæ carnis ſuperincreverat ulceri, quod duris, luridis & retortis oris cinctum, ſaniem fudit acrem & vehementer olentem. Egregius Chirurgus radices Dauci ſativi triturandas curavit, dein ſuccum ita expreſſit, ut maſſa ſpiſſioris Cataplaſmatis temperaturam haberet. Hujusmodi Cataplaſma bis ſingulis diebus ulceri ſuperdedit, idque remoturus ſemper antea decocto herbæ Conii humectavit. Præterea ægro-

(b) Galeni Methodus medendi ad Glauconem. L. II. C. XII.

(c) Commentarii de rebus in ſcientia naturali & medicina geſtis. T. XVIII. p. 406.

ægrotus decoctum lignorum & pulverem Corticis Peruviani capere debebat. His igitur per quinque circiter menses ita gestis, & sumto subinde Cathartico, tum resolutus est tumor, tum ulcus ad integram sanationem perductum.

§. 7. Nunquam, quod ingenue fateor, licuit mihi esse tam felici, ut tectum vel exulceratum mammæ cancrum persanarem. Nihilo minus antiqua tempora hujusmodi sanationis exemplum præbere videntur. Nimirum legitur in Herodoti monumentis, (d) de Democede, Medico Græco, tum ob curatam difficilem luxationem Darii Hystaspis, tum ob recusata regia dona, & expetitam Ægyptiorum Medicorum vitam celebri, sanasse eum Atossam, Cyri filiam, Darii conjugem, cui in mammilla ortum est ulcus, quod disruptum latius serpebat. Quam diu id parvum erat, pro more sexus pudibunda celaverat, cum vero in pejus vergeret, Democedi detexit. Nulla fit in hac curatione sectionis vel ustionis mentio.

§. 8. Quam multa vero remedia novissimis temporibus adversus cancrum deprædicata sint, non est quod hic largius exponam. At mihi certe vana videntur medicorum conamina, quibus unicum contra illum quærunt specificum. Quod si enim, quemadmodum experientia constat, diversæ indolis sit cancrosa materies, næ illi, qui omnibus cancris unum idemque remedium invenire student, perinde oleum perdunt operamque, atque hi, qui universali cuidam Medicinæ inveniendæ assidua cura

(d) L. III.

cura invigilant. Quapropter magis è re esset, solicite exponere, quo in casu singula remedia salutem attulerint, quam unico specifico quemvis cancrum persanatum ire. Revera vel ipse Cortex Peruvianus & herba Conii, (e) uti in quibusdam casibus mira præstiterunt, sic in aliis fidem minime liberarunt.

§. 9. Præterea non incongruum est monere, quod in mammis tumores & ulcera dentur, scirrho & cancro fere similia, neque tamen his nominibus culpanda. Sic pertinaces indurationes in mammis ex lacte coagulato ortæ, neque veri scirrhi sunt, neque in cancrum degenerant, sed potius, ni resolutionem admittant, in lentas & fistulosas suppurationes vertuntur. Porro in mulieribus immundæ Veneris contagio delibutis, teste Clarissimo Bierchen, (f) triplex in mammis occurrit tumorum & ulcerum forma. Nempe nunc ulcera cutanea sunt, pure madentia, nunc instar sphacelantium apparent, nunc autem duritie distinguuntur, inde à costarum membrana exorta. Prima species, uti habitu suo lardo simili veneream indolem facile prodit, sic duæ reliquæ Cancrum mentiuntur. Igitur, dum hæc & alia perpendo, non iniquum mihi videtur suspicari, sæpiuscule Medicos, minime, ut sibi aliisque persuadere studuerunt, veros cancros domuisse, sed diversis mali moris ulceribus felicem Medicinam fecisse.

§. 10.

(e) Conii laudes & vituperia collecta vide in Celeberrimi Gmelini, Amici mei charissimi, egregio libro: Allgemeine Geschichte der Pflanzengifte. p. 371. &c.

(f) Commentariii de Rebus in scientia naturali & Medicina gestis. T. XIX. p. 518.

§. 10. Poſt exſectum cancroſum ſcirrhum frequenter malum deterius repullulat, & anceps antea ſalutis ſpes in certam deſperationem convertitur. Conſtat enim, quod ſæpe ex relictis in margine & fundo vulneris duris ſcirrhi propaginibus, ceu ex totidem radicibus novus cancer progerminet. Interdum calamitas eo augetur, quod cancroſum virus prius intra indurata ſcirrhi vaſa retentum, hoc exſecto, libere vagetur, ac à vicinis reſorptum vaſculis, & glandulas juxta ſitas, & ſanguinem inficiat. Quam ob rem, ſi ad ſcalpelli operam decurritur, feſtinandum eſt, & recenti re id agendum. Eſt autem ingenitum molliculis fœminarum animis, ut crudelem Chirurgiam, initio uſui futuram, vel nunquam, vel ſero demum, & poſt fruſtrata omnia remedia vireſque collapſas admittant. Ideo in noviſſimo caſu cavendum eſt, ne lenta alioquin ſanatio violento conatu abrumpatur, & qui in longitudinem extrahi morbus poteſt, cruenta & ſubita morte expietur.

OBSERVATIO VII.

ANEVRYSMATA ET POLYPI CORDIS AC MAXIMARUM ARTERIARUM.

§. 1.

Cor ſolum inter viſcera perpetuæ incolumitatis privilegio

gau-

gaudere, Ariſtotelis (a) & Plinii (b) effatum eſt, quod tamen magis nunc frequentata Anatome falſitatis arguit. Quamvis enim cor ob breve & expeditum ſanguinis per vaſa coronaria iter, minus, quam alia viſcera morbis pateat, ab iis tamen, & quidem graviſſimis, haud prorſus eſt immune.

§. 2. Vir 29 Annorum, proceræ ſtaturæ, habitusque corporis intra mediocritatem perſiſtentis, iracundus, & multum adverſi perpeſſus, minusque aſſuetus exactæ vitæ rationi, à puerilibus annis ex capitis artuumque dolore, vertigine, alvi tarditate, ſpiratione difficili, cordiſque palpitationibus frequenter laborabat. Increſcente ſenſim morbo pulſus multis modis erant inordinati, neque raro intermittebant. Cum 19 ætatis annum ageret, ex pedum œdemate & abdominis Hydrope laborare cœpit, morbo tamen haud diu perſeverante. Circa vigeſimum primum ætatis annum triſtior morbi ſtatus exorſus eſt, neque ex eo tempore ulla dies ſine graviori aliqua afflictione tranſiit. Nonnunquam ſubito vehemens dolor per pectus ſe diffudit, interdum & animi deliquium incidit, maxime tum, quando æger pectus valde antrorſum inclinabat, deſiit autem Lipothymia, cum primum hominem erigerent. Ex qualicunque etiam vel leviori corporis niſu, ſanguiſera capitis vaſa admodum turgebant, facie multo rubore ſuffuſa & arteriis vehementer pulſantibus. A vigeſimo octavo anno miſerandus æger continue fere ſedebat, ita ſæpe anhelans, ut metu ſubitaneæ ſuffocationis, adſtantibus dorſum, pugnis leniter percutiendum, præberet, qua

ex

(a) L. III. de partibus animalium.

(b) Hiſt. nat. L. II. C. 42.

ex re ſemper aliquid levaminis percepit. Noviſſimis vitæ ſeptimanis pedum œdema apparuit, brevi inflammatum. Denique animi deliquiis, cordis palpitatione, ſpiritusque luctamine inſiſtentibus, noſter magis magisque à viribus derelictus: jam ſentio, inquit, me vivere deſinere. Facie tum Hippocratica, corpore extenuato, pulſuque exiguo, celeri & intermittente. Mors autem quam proxime inſequens, ægrotantis prædictioni reſpondit.

§. 3. Cadaver anatomico cultro ſubmiſſum, multa notatu digniſſima, & à conſueto ſtatu valde aliena exhibuit:

In Abdomine quidem præter majusculum hepar & aliquot libras ſeri in ventris cavitate fluctuantis, nihil inſoliti occurrebat.

Remoto vero à pectore Sterno, Mediaſtinum à vaſto corde multum dextrorſum compulſum, & ex parte etiam antrorſum Sterno appreſſum apparuit.

Pericardium cum univerſa cordis ſuperficie tam arcte unitum fuit, ut nequiret undique deglubi. Cor autem adeo vaſtum erat, ut una cum diſtentis magnis vaſis potiorem partem cavitatis pectoris ſibi vindicaret, exiguis & compreſſis pulmonibus fere tantum ſuperiores utriusque lateris regiones permittens. Sed & eo minus ſpatii pulmonibus relinqnebatur, quo anguſtior fuit a natura Thorax. Ipſum cor baſi ſua pulmonibus accretum, ſuperiori ſua ſuperficie, plana admodum atque lata, tum Mediaſtino, tum hujus ope ipſi Sterno inhærebat.

 Magna

Magna sanguifera vasa, & crassas tunicas habebant, & prope cor amplissima erant, utraque etiam auricula solito firmior, mole sua consuetam magnitudinem multum superabat.

Anterioris Ventriculi columnæ atque parietes admodum crassa erant & compacta. Valvulæ tricuspidales, osseis lamellis munitæ, cultelli vi valide resistebant.

In hoc ventriculo albidum, densissimum & tendineum quasi concrementum delituit, quod ex columnis sulcisque interioris superficiei propullulasse videbatur, firmis adeo radicibus ubique se continens, ut cum illud evellere niterentur, ipsum ventriculum simul discerperent. Omnem fere cavitatem ventriculi replebat monstrosus hic polypus, qui & in auriculam anteriorem, & in pulmonalem arteriam torosum ac libere fluctuans brachium emisit. Firmior & quasi tendinea massæ hujus portio, altero die bilanci imposita, 4 unicas & dimidiam pondere, æquabat, laxior & minus firma crusta enormem massam sistebat. Corpus hujus concrementi figuram affectabat anterioris Ventriculi, nidi nempe sui, ac in omni sua superficie læve erat, & arte quasi politum.

Cavitas posterioris ventriculi amplissima fuit. Carnes ipsius & interiores eminentiæ præter naturam densæ erant, quin & auriculam sinistram amplam vidisses, & adeo crassam, ut alias sinister cordis ven-

ventriculus esse consuevit. Valvulæ sinistri cordis magnæ & firmæ, nullibi tamen osseæ conspiciebantur.

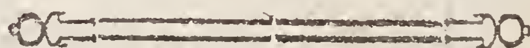
Huic ipsi vero cordis ventriculo major, quam anteriori polypus inhæsit, qui lata basi cordis dissepimento accretus, absque ejus dilaceratione avelli nequibat. Duo brachia exporrigebat ingens hic polypus; alterum undique liberum Aortæ immittens, alterum auriculæ; quô ubi id venit, in majorem molem diffusum auriculæ penetralibus se immersit. Firmior & tendinosa quasi polypi massa minus compacta erat, quapropter haud plus ponderis habebat, quam ea alterius polypi, tametsi major erat. Reliqua spongiosa & levior substantia, corticis ad instar nucleo circumfusa, eam prioris polypi vasta sua mole superabat.

Arteriæ coronariæ adeo ample patebant, ut facile majorem calamum scriptorium admitterent, sed & magnæ illius venæ coronariæ in dextram auriculam hians orificium præter naturam diductum erat.

Exigui illi, & à corde ultra modum increscente, in tantas angustias redacti pulmones non erant in consuetos istos minores lobos divisi, & ubi pleuræ adjacebant, intime cum illa coaluere. Cæterum Parenchyma eorum nihil insoliti ostendit.

Cum

Cum morbi & mortis causæ per hæc abunde innotuerint, Cranium non est apertum.

§. 4. Quid in hoc morbo præcesserit, quid subsecutum sit, difficile est afferere. Quod si enim supponas, primum in Aorta obstaculum hæsisse, quod paulatim tantum noxæ cordi intulerit, id sane non omni dubio exemtum videtur, cum minus compactus cordis sinistri polypus, & valvulæ ibi non osseæ inventæ, suspicionem potius facere possent, de malo prius in dextro corde ejusque confiniis enato. Si vero primum, aut in pulmone, aut in dextro corde impedimentum quoddam exortum fuerit, nondum apertum est, qua ratione tum à pauco sanguine sinistro cordi suppeditato, & cavitates hujus, & Aorta, in tantam amplitudinem diductæ sint. Conjectura tamen superest, à tam exiguis sanguinis undis per venas pulmonales sinistro cordi allatis, id minus irritatum, non ea vi se contraxisse, quæ omni suo sanguini in Aortam projiciendo sufficeret, sic polyposum concrementum in sinistro cordis thalamo esse enatum. Cæterum & magna vasa prope cor dilatata fuisse facile credas; ut enim venæ cavæ & pulmonales sanguinem haud expedite in cor effundere poterant, ita etiam pulmonalis arteria atque Aorta eundem promte recipere nequibant.

§. 5. Alia nunc quæstio superest, quomodo scilicet cum dilatatione cordis, parietum ejus non imminuta, sed aucta potius crassities conjungi possit? Cordis cavitates, cum præter naturam diducuntur, non omnem sanguinem emittunt, cum in-

interim continue nova venosi sanguinis unda ad eas haud penitus vacuas appellat. Major igitur sanguinis copia, & polypi, has inter turbas enati vel aucti, magis resistent sanguini, ex ipsis cordis carnibus per plures meatus in cavitates redituro, quamobrem pars hujus sanguinis intra cordis parietes subsistens, ipsos efficiet crassiores. Quamvis autem in hoc ægro ampliatum esset majoris venæ coronariæ in dextram auriculam patens orfiicium, circumfusi tamen sanguinis grumi impedire poterant, quo minus expedite sanguis inde proflueret. Quod si, ut in nostro casu, Anevrysma cordis cum Anevrysmate Aortæ conjungatur, illud insuper accedit, ut, cum magna arteria sanguinem à corde immissum promte promovere nequeat, multo plus ejusdem sanguinis, mox contrahente se arteria in orificia utriusque coronariæ resiliat. Igitur cordis parietes, ut plus sanguinis accipiunt, ita minus emittunt, quapropter duplici de causa increscent, eoque magis, quo ampliora sunt orificia, per quæ sanguinem accipiunt; fuerunt autem nostro in casu amplissima. Denique & majojorum arteriarum crassiores tunicæ impedito per eas sanguinis fluxui tribuendæ videntur, quum vascula earum, & à polypis premerentur, & à sanguine minus expedite per ipsa magna vasa moto. Cæterum in ipso hoc cordis & magnorum vasorum vitio producendo, angusto Thoraci, intemperato vitæ regimini, iræ & tædio, crebrisque animi defectionibus magnas partes fuisse, suspicari fas est. Id genus morbi autem, neque inauditum, neque ab observatoribus neglectum putes, cum magni Viri, Morgagni, Senac, Haller atque Lieutaud, cordis in miram amplitudinem diducti exempla proferant, quæ tamen hic congerere, utique nimium esset.

§. 6. Quod porro ad vaſtos illos cordis polypos attinet, hos ſane ſymptomata ſucceſſerunt, quæ manifeſte confirmant, eos non nuper demum, aut in noviſſimis vitæ luctaminibus enatos eſſe, certe eos jam dudum procreari cœpiſſe, firmior iſta & quaſi tendinoſa interior ſubſtantia, abunde teſtatur. Polypus autem in iis hominibus reperitur, quibus pulſus inordinatus fuit, & cor palpitavit, ob continuas polypi, craſſi nempe corporis irritationes. Syncope vero cardiaca à polypis in noſtro ſub prona corporis inflexione exoriebatur, quia forſan eorum ſitus tum is erat, qui ſanguinem à majorum arteriarum oſtiis averteret, tametſi alias in anevrysmatico cordis & majorum arteriarum ſtatu, facilior eſt antrorſum inclinati corporis ſitus, ſiquidem eo in caſu inconſueta moles haud premit ſupinos pulmones. Sed ſpiritum difficillime trahi neceſſe fuit, ex animæ conatu, quæ ad expediendum ſanguinis è dextro cordis thalamo in ſiniſtrum iter, dilatando pulmoni illi, adeo exiguo & ſemoto omnes ſuas vires intendebat. Cordis inſuper cavitates monſtroſam in amplitudinem diſtentas eſſe oportuit, cum præter vaſtos polypos etiam ſanguinem reciperent, in magnas arterias transmittendum. Denique Hepatis moles inde aucta videtur, quod vena cava inferior difficulter in dextram cordis auriculam ſe depleret, quocirca & in Hepate ſanguinis motus difficilior reddebatur, unde & pedum oedema & ſerum in abdomine collectum, derivanda exiſtimo.

§. 7. Sed ex languente toties motu ſanguinis polypos ortum & augmenta cepiſſe, à veritate nequaquam alienum duco. Quodſi enim perpendas, ſanguinem noviſſime vena miſſum, & virgula conquaſſatum, memorabilem iſtam Ruyſchii membranam præbere; ſi cum Hæhnio (a) exilientem de vena ſangui-

(a) Ratio medendi in Noſocomio T. II. p. 126. &c.

ſanguinem lagena excipias, & mox clauſo vaſe agites, jamque polypum creatum conſpicias; ſi dein videas, quomodo ſub animi deliquio, & qualicunque alio cordis languore cruor, inter cor tremulum & contremiſcentes valvulas conquaſſetur; nonne facile inde liquet, polypoſam maſſam & naſci ita poſſe, & augeri?

§. 8. Quod reliquum eſt, non poſſumus non mirari, miſerum ægrum, in tanta vitalium partium depravatione vitam diu & per annos trahere potuiſſe. Perennat nempe interdum per longius tempus vita hominis, etiamſi inepta videntur illa corporis inſtrumenta, quæ quidem ſcholæ, ex veris artis principiis ad vitam ſumme neceſſaria perhibent; poſt mortem dein inconſueta hujusmodi extiſpicia in admirationem rapiunt ſcrutantes Anatomicos. Eſt ſane, cur hic, depoſita omni ratiocinandi libidine, exiguas ingenii noſtri vires fateamur, & in iſta incomprehenſibili vitæ perſerverantia EUM humillima mente veneremur, quem vitæ Fontem Sacra Scriptura deprædicat.

